

“Vi slängs i vattnet innan vi kan simma”

En kaotisk journatt. Allt var upp och ner. En patient avled.

Det ledde till diskussion om vad som hänt, och vad hade hon, den nya läkaren, gjort?

Den nya, det var Johanna Röntfors, som precis hade börjat sitt första läkarjobb, utlämnad till sig själv.

– Under diskussionen såg en överläkare att jag var alldeles förtvivlad, berättar hon. Han tog sig an mig i det läget och jag märkte att han verkligen brydde sig. Så efteråt frågade jag honom: Har du lust att vara min handledare, för jag behöver det.

Överläkaren sa ja och ställde verkligen upp på det och blev ett bra stöd för Johanna Röntfors.

Men den tuffa första tiden födde hos henne en övertygelse om att det ofta förekommer grundläggande fel i sjukvårdens sätt att ta emot nya, oerfarna läkare. Dessa får en mycket dålig, om ens någon, introduktion när de kommer ut i arbetslivet. Utifrån en egen bred erfarenhet inom vården drar hon tankeväckande paralleller – och slutsatser.

»Aldrig mera vården»

Bakgrunden är att hon började sin sjukvårdsbana med att under gymnasiets sommarlov vara skötare för utvecklingsstörda. Efter gymnasiet var hon mentalskötare i Stockholm. Slutet där blev att hon tänkte: Aldrig mer sjukvården – »vården var fruktansvärt dålig».

Efter ett drygt år i Danmark kom hon till Göteborg. Trots det tidigare beslutet gav hon sig in i vården igen, som biträde på en medicinavdelning vid Sahlgrenska. Och nu blev bilden av vården betydligt mer positiv och hon trivdes jättebra.

Hon läste till undersköterska och jobbade som det när hon plötsligt insåg att hon faktiskt kunde gå vidare med läkarstudier. Så det gjorde hon, ett val hon aldrig ångrar.

Stortrivs med läkaryrket

För ett par år sedan tog hon sin examen och har gjort sin AT. Idag finns hon på barnkliniken vid Östra sjukhuset i Göteborg och stortrivs med sitt jobb. Men vägen dit var till en början mycket tuff. Och hennes tankar kring den vägen är bitvis mycket kritiska.

När hon började läsa på läkarlinjen var hon verkligen motiverad. Och med en pappa som var läkare och genom sitt arbete inom vården hade hon ju fått en bra

inblick i vad jobbet innebär i praktiken.

– Jag tyckte utbildningen var väldigt konservativ. Den var faktaspäckad och handlade väldigt lite om att det faktiskt är människor vi ska arbeta med, att möta patienter med ofta mycket svåra problem som man också ska kunna tackla. Och likaså att kunna möta anhöriga i svåra situationer. Sådant fick vi ingen beredskap för att kunna hantera.

– Inte heller existerade resonemang runt till exempel ledarskap, som jag tycker är en viktig del av vården.

Hon berättar att flera, även starkt motiverade elever, slutade utbildningen för att de ansåg att den var för »omänsklig», det vill säga att man tappade bort människan.

Tufft hamna i vattnet utan att kunna simma

Att sedan komma ut som ny oerfaren läkare var tufft. Johanna Röntfors drar parallellen till sin start som undersköterska på medicinkliniken och framför allt på IVA.

På de ställena hade man varit mycket noga med att slussa in henne i jobbet. Först efter fyra veckor på IVA började hon arbeta helt självständigt. Fram till dess gick hon i en form av handledning bredvid en erfaren undersköterska. Det var en och samma person hela tiden. Det medförde att hon snabbt fick grepp om mycket, vilket i sin tur ledde till att hon kunde känna sig trygg i jobbet och därmed klara det bättre.

– Som ny läkare däremot slängs du i vattnet innan du egentligen kan simma, hävdar hon. Men alla förutsätter att du kan det.

Hon berättar om hur hon började vikariera på medicinkliniken i Uddevalla, hon skulle vara där över sommaren. Första dagen placerades hon på akuten.

– Nya oerfarna läkare måste slussas in i jobbet med hjälp av äldre kolleger – det fungerar inte idag, hävdar Johanna Röntfors med eftertryck

Hon hade då aldrig varit på sjukhuset tidigare.

Någon tanke på instruktion/introduktion fanns inte. Hon visste inte vem som var bakjour, inte var röntgen låg, ja hon »visste nästan ingenting».

På kliniken kastades hon bara rätt in i arbetet med mycket sjuka patienter.

– Det handlade om hjärtinfarkter, svåra lungödem, ja det var i mycket en fråga om liv och död. Utan stöd och utan riktig introduktion så kände jag mig väldigt otrygg, suckar hon tungt.

Det var i det läget som den kaotiska journatten inträffade.

Det var en fruktansvärt tuff sommar, sammanfattar hon, ändå glad över att hon hade modet att be om handledning – och att hon fick det.

Hon är säker på att många nya läkare har upplevt, och upplever, samma ensamhet, osäkerhet och otrygghet som hon själv gjorde. När hon pratar om det här med kolleger möts hon av svaret:

– Ja, så har det alltid varit, så var det

Johanna Röntfors har lätt till skratt, inte minst när hon berättar om hur hon stortrivs med sitt arbete på barnkliniken vid Östra sjukhuset i Göteborg. – Jag vill hemskt gärna bli barnkirurg, riktigt bubblar hon.

när jag var ung och började som läkare.
– Men, säger hon kritiskt och med en viss hetta, det är ju inget argument för att det ska behöva vara så nu.

»Ska slussas in av äldre kolleger»

– Jag tycker den yngre läkargenerationen ska slussas in i jobbet av sina äldre kolleger. Det betyder jättemycket att man kan känna att de äldre läkarna verkligen backar upp en och finns där som ett nätverk. Då får man en möjlighet att känna sig trygg och kan göra ett bättre jobb.

– Men idag finns ingen tradition bland läkarna att slussa in de yngre kollegerna i arbetet som det finns hos sjuksköterskor och undersköterskor.

Hon anser att de yngre läkarna själva också måste vara klara och tydliga och våga säga ifrån till någon mer erfaren,

till exempel »det här kan jag faktiskt inte så du får lov att hjälpa mig» eller »jag vill inte göra det här ensam eftersom det är första gången».

– Det behöver spridas att det är helt OK att säga ifrån på det sättet, säger hon med mycket stort eftertryck.

– Vi får ingenting gratis. Därför måste vi underläkare själva ta tag i saker på våra arbetsplatser och försöka hitta konstruktiva förändringsförslag. Då finns det möjligheter att förbättra har jag märkt flera gånger.

Personalen överkörd

Johanna Röntfors kritik riktar sig också mot bland annat den pressade ekonomiska situationen inom sjukvården och mot att många beslut, t ex om organisationsförändringar, fattas över huvudet på läkarna och andra personalgrupper – de blir överkörd. Hon pekar bland annat på att det finns en frustration över sammanslagningar som sker på flera håll och menar att det skapar jätteproblem.

– Många, inte minst läkare, har en

mycket hög ambition och besitter en stor kreativitet. De vill ju göra ett bra jobb och ställa upp till det yttersta för patienterna. Men dagens situation gör att många tappar väldigt mycket av arbetslusten och glädjen. Varför tar man inte vara på kreativiteten? Det är ett enormt resursslöseri. I slutänden drabbar det patienterna.

»Att jobba med barn är så otroligt roligt»

Själv har hon emellertid idag inga som helst problem med lusten och glädjen i sitt arbete på barnkirurgen, där hon har vikarierat i drygt ett år.

– Att jobba med barn är så otroligt roligt och givande. De är fantastiska.

Och kirurgi tycker jag är väldigt intressant. Min mamma är konstnär så jag har alltid hållit på och grejat med händerna, det här rent praktiska och kreativa samtidigt.

Och så rosar hon arbetskamraterna, såväl läkare som sköterskor och andra personalgrupper och gläds åt det fina samarbetet med dem.

Så hennes framtid är utstakad – det blir säkert barnkirurgi.

Johanna Röntfors är mycket aktiv även vid sidan av jobbet. Hon är med i föreningar och arbetar fackligt. Om det fackliga engagemanget säger hon:

– Det medför att man får insikt och att tankarna ofta kretsar kring situationen på jobbet, hur man ska kunna påverka arbetsmiljön, arbetstiderna och andra faktorer.

– Det finns så mycket att göra, att förbättra, när det gäller vårt jobb, ja, överhuvud taget inom sjukvården. Därför måste vi ställa krav på att få insyn i förändringar och se till så vi får möjlighet att ta till vara vår kreativitet. Och vi måste få vidareutbildning i rent medicinska ämnen men även i ledarskap.

»Behöver hämta kraft och näring»

Johanna Röntfors understryker vikten av att ha en bra fritid och att det är bra på hemmaplan. Redan från första början i yrket är det jätteviktigt, för att inte bli utbränd, att ta hand om sig själv – att ha något som ger energi så man kan må bra som människa.

– Vi har ett jobb som ställer stora krav på oss, krav från patienter och anhöriga och från oss själva, så vi behöver hämta kraft och näring någonstans.

Själv tillbringar hon mycket av sin fritid med familjen, en man som ägnar sig åt miljöforskning, en son på 14 år och en dotter på 4. Hon sjunger i kör, »vilket är hemskt roligt och ger massor av energi», tycker om att sy, att laga mat och baka. Hon gillar naturen och att röra på sig – cyklar och gympar.

Tom Ahlgren